

Posudek oponenta disertační práce

Mgr. et Mgr. Kristýny Poulové

Pravda, nepravda a lež v českém mediálním diskurzu
Metody fact-checkingu uplatňované na portále Demagog.cz v rámci prezidentské
kampaně 2018

předkládané v roce 2022
na Ústavu českého jazyka a teorie komunikace FF Univerzity Karlovy

I. Stručná charakteristika práce

Práce je věnována otázkám ne/vědomého manipulování s informacemi v prostředí mediálního diskurzu a zpětnému praktickému prověřování jejich pravdivosti. Autorka pozornost nevěnuje pouze pravdě, polopravdě, zavádějícím informacím nebo lži přímo v projevech politiků, ale sleduje také, jakým způsobem může vyznění a interpretaci informace ovlivnit její zarámování mediální institucí.

Materiál pro analýzu si zvolila vhodně a korpus textů je dostatečný, pro jeho zhodnocení je použita adekvátní metoda.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Autorka disertační práce předkládá k obhajobě text, jenž je zjevně výsledkem dlouhodobého soustředěného úsilí. Zájem o problematiku dokládá již téma dříve obhájené magisterské diplomové práce; pozitivně hodnotím přehled v související odborné literatuře, vzhledem k užití metodě i vhodně vybrané ukázkou určené k dalšímu zpracování a analýze. Zmínit je třeba také fakt, že autorka nezůstala pouze vně u analýzy závěrů komentátorů projektu Demagog.cz, ale tím, že během práce na disertačním projektu sama pracovala na ověřování výroků, mohla lépe poznat a následně také zhodnotit postupy a výsledky analýz ověřovatelů. Autorka postupuje metodicky, závěry práce hodnotím jako relevantní a použitelné v dalším potenciálním výzkumu.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

1. Struktura argumentace.

Nesporným pozitivem práce je její čtivost, výklad je srozumitelný, výběr materiálu i metody jsou zdůvodněny legitimně, opakovaná tematizace komplikací spojených s realizací výzkumu a problematickou spoluprací s koordinátorem (např. na s. 55 a 58) mě ale přivádí k otázce, zda nebylo možné zvolit si pro vlastní výzkum odlišný postup.

Není mi úplně jasné hledisko, jež si autorka zvolila při představení struktury práce na s. 13 (není zde totiž respektováno řazení kapitol ve vlastní práci); v práci podobného rozsahu bych uvítala uvádění dílčích závěrů, opakované odkazování na závěr práce (např. na s. 35, 36, 45 a jinde) čtenáře nutí v práci listovat a dohledávat, k čemu vlastně autorka ve svém výzkumu dospěla.

Výzkumné otázky si autorka pokládá v úvodní kapitola na s. 13 a avizuje, že k jejich zodpovězení dojde v kapitolách 5.5.2 a 5.5.3. Tyto kapitoly jsou ale poměrně rozsáhlé (s. 126–

145) a nejedná se o diskusi či závěrečné shrnutí (jsou součástí analytického oddílu věnovaného metodám užívaným při kategorizaci výroků). Uvítala bych tedy, pokud by zodpovězení výzkumných otázek bylo explicitnější.

Na s. 34 si autorka klade otázku týkající se způsobu a specifik komunikace představitelů projektu s fanoušky. Z textu není zřejmé, zda se jedná o další výzkumnou otázku, čtenářsky nekomfortní je opět odkaz na odpověď v kapitole 5.6.

Práce neobsahuje samoučelné pasáže či kapitoly, autorka v rámci zvolené metody vhodně zpracovává autentický materiál a směřuje k vytyčeným cílům.

2. Formální úroveň práce

Soustředěnější úsilí si zasloužily závěrečné korektury; v práci např. není sjednoceno odsazení titulku a navazujícího textu (za všechny uvádím s. 33 a 55), chyby z nepozornosti a překlepy se objevují např. na s. 23, 35, 58, 63, 75, 89, 96, 102, 117 či 149; na s. 149 je chybně uvedeno jméno prezidentského kandidáta (nejde ale o systematickou chybu; Mírek Hilšer se objevuje pouze zde, jinde v práci je již korektně uváděno Marek). Práce je napsána čtivým jazykem, autorka ovšem místy překračuje normu teoreticky odborného stylu, např. na s. 74 cituji: „Konverzační analýza přitom bazíruje na detailním popisu dat,“ problematický je užitý slohový postup na s. 31 a 55, k úvaze dávám začleňování doslovných citací výroků koordinátora projektu (s. 32).

Autorka v práci kombinuje uvádění zkrácených citací v textu a poznámek pod čarou (v případě odkazů na on-line zdroje); v práci takového rozsahu by vůči čtenáři bylo jistě přátelštější uvádět na začátku kapitoly odkaz na sekundární literaturu (na místo ibidem, viz např. s. 54).

3. Práce s prameny či s materiálem

Autorčina práce s odbornou literaturou i autentickým materiálem je poctivá; v práci jsou představeny zahraniční fact-checkingové portály i sekundární literatura, jež je jim věnována. Čtenáři je v dostatečném rozsahu představena historie a funkce těchto portálů, způsob jejich práce i její limity. K vlastní analýze autorka získala značné množství materiálu, práce s ním je přehledná a přesvědčivá, zvolenou metodu užívá systematicky a adekvátně. V závěrečném seznamu užité literatury postrádám pouze autorčiny příspěvky související s tématem (poznámka není míněna jako negativní hodnocení; práce přináší zajímavé závěry a jejich průběžné publikování by bylo nesporným pozitivem).

4. Vlastní přínos

Přínos práce je nesporný, autorka se rozhodla zpracovat téma, které je v postfaktické a současně mediálně zahuštěné době stejně potřebné jako aktuální. Při práci s materiálem neskouzává k mechanickému popisu excerpt, vhodně vybrané ilustrační příklady komentuje a adekvátně interpretuje. Její vhled do problematiky je zřejmý, pozitivně hodnotím poctivou snahu nejen analyzovat a hodnotit výpovědi politiků, ale také odhalit problematické a diskutabilní stránky

fact-checkingu.

IV. Dotazy k obhajobě

- 1) Na s. 55, 58, ale i jinde komentujete komplikace spojené s realizací výzkumu; např. na s. 55 cituji: „Bohužel jeho činnost (koordinátora projektu, pozn. J. S.) jsem v rámci svého výzkumu neměla možnost pozorovat. Jeho role v tříbení metod fact-checkingu by jistě stála za další výzkum.“ Volila byste zpětně jiný postup práce, resp. jaká metoda je podle Vás optimální v případě, kdy jsou možnosti spolupráce s danou institucí či jejím představitelem omezené?
- 2) Na s. 56 dole se objevuje tvrzení: „... Důsledkem toho je, že stážisté se po určité době působení v projektu mohou cítit pouze jako dodavatelé surových dokladů a jejich vliv na celkové směřování projektu je minimální,“ i přes vyjádřenou modalitu je pokládám za spekulativní. Předcházela tomuto závěru komunikace se stážisty?
- 3) Zvláštní pozornost věnujete médiím, jež s projektem Demagog.cz spolupracují (kapitola 3.210). Podle jakého klíče by podle Vás měla být vybírána média a relace pro fact-checking?

V. Závěr

Předběžně klasifikuji předloženou disertační práci jako *prospěš/a*.

21. 11. 2022

Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph.D.